

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

Борисова Оксана Василівна

УДК 858.152.001.76:642.5.024.3/.5

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському державному університеті харчування та торгівлі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник кандидат економічних наук, доцент
Яцун Леонід Миколайович
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Карсекін Валерій Іванович
Київський національний університет культури і мистецтв,
завідувач кафедри економіки

кандидат економічних наук, доцент
Коюда Олександр Павлович
Північно-Східний науковий центр Національної академії наук
України,
учений секретар

Захист відбудеться «11» березня 2011р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 у Харківському державному університеті харчування та торгівлі за адресою: 61051, Харків – 51, вул. Клочківська, 333, ауд. 45.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою:
61051, Харків – 51, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий «7» лютого 2011р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.Л. Савицька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективність діяльності підприємств ресторанного господарства в ринковій економіці, особливо в умовах жорсткої конкуренції, безпосередньо залежить від активізації інноваційної діяльності підприємств та реалізації їх ефективної інноваційної політики. Зміни в ринковому середовищі створюють умови, які вимагають удосконалення методів і форм господарювання і, як наслідок, визначають нові підходи до вирішення економічних питань управління інноваційною діяльністю. Різноманітність інновацій і заходів їх реалізації, самостійність підприємців у виборі різних напрямів інноваційної політики підприємства ускладнюють проблему визначення найбільш прийнятної й ефективного з них.

Дослідження теоретичних аспектів інноваційної політики підприємства, відображені в працях зарубіжних учених Й. Шумпетера, М. Хучека, Б. Твісса, Б. Санто, Л. Харта, М. Портера, Х. Хауштайна, Т. Брайана, О. Волкова, С. Ілленкової та ін., сучасної практики управління інноваціями в наукових працях вітчизняних вчених І. Бланка, В. Василенка, В. Семиноженко, А. Гальчинського, В. Геєця, А. Кінаха, Е. Уткіна, О. Бондар, І. Матюшенка, О. Іванілова, О. Коюди та ін.; дискусійність питань управління інноваційною діяльністю на підприємствах ресторанного господарства – зокрема в наукових працях В. Пустуна, Г. П'ятницької, В. Карсекіна, Н. Власової, М. Чорної, В. Сідун, Г. Постнова та ін., дозволили визначити низку недостатньо досліджених питань, які стримують процес управління інноваційною діяльністю та знижують ефективність реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

До кола таких питань можна віднести наявність різних підходів щодо термінології та класифікації видів інноваційної політики, технології формування, оцінки ефективності інноваційної політики. Дискусійність теоретичних положень і практична значущість формування ефективної інноваційної політики, недостатній рівень їх дослідження в сучасних умовах господарювання та управління підприємствами ресторанного господарства обумовили вибір теми і визначили спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження, його окремі теоретичні положення і висновки є органічною складовою держбюджетних науково-дослідних тем кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму Харківського державного університету харчування та торгівлі, в яких автор є співвиконавцем: № 14-01-02Б «Конкурентоспроможність послуг гостинності Харківського регіону та розробка рекомендацій з підвищення їх інвестиційної привабливості» (особистий внесок полягає в дослідженні стану інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства, розробці рекомендацій щодо вдосконалення статистичної звітності підприємств ресторанного господарства, обґрунтуванні класифікації інновацій для проведення досліджень і в створенні системи показників для оцінки їх ефективності з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства); №27-05-06-Б, державний реєстраційний номер № 0105U002156 “Проектування структур управління в закладах ресторанного господарства” (особистий внесок полягає в обґрунтуванні методичних підходів формування ефективної інноваційної політики на підприємствах ресторанного господарства, що впливатиме на організаційні зміни в управлінні підприємством).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці методичного інструментарію щодо оцінки ефективності

інноваційної політики підприємств ресторанного господарства. Цільова спрямованість дослідження обумовила постановку і розв'язання таких завдань:

- узагальнити теоретичні положення й уточнити економічну сутність понять «інноваційна політика», «ефективність інноваційної політики» з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства;
- систематизувати наявні класифікації інновацій; уточнити напрями та розробити класифікацію видів інноваційної політики підприємств ресторанного господарства;
- узагальнити існуючі методичні підходи і запропонувати методичний інструментарій до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства;
- обґрунтувати напрями та систему показників оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства з урахуванням галузевих особливостей розвитку;
- проаналізувати стан інноваційної діяльності й ефективність реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства;
- обґрунтувати методичний підхід до формування ефективної інноваційної політики підприємств ресторанного господарства
- розробити методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства;

Об'єктом дослідження є процес формування та оцінки інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Предметом дослідження є теоретико-методичне та організаційне забезпечення процесу оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Методи дослідження. Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є фундаментальні положення методології економічного аналізу, наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів з питань управління інноваційною діяльністю, законодавчі та нормативні акти України, інструктивні матеріали з досліджуваної проблематики. Інформаційною базою досліджень стали офіційні матеріали Держкомстату України, показники статистичної та фінансової звітності підприємств ресторанного господарства, матеріали анкетування, дані мережі Internet, власні аналітичні розрахунки.

Вирішення поставлених завдань базувалося на системному та комплексному підходах до вивчення економічних явищ, зокрема на фундаментальних положеннях економічної теорії. Для уточнення понятійного апарату, визначення класифікаційних ознак інновацій та інноваційної політики, змісту оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, обґрунтування напрямів інноваційної політики і системи показників застосовано методи абстракції, аналізу і синтезу, систематизації, теоретичного узагальнення та порівняння, методи причинно-наслідкового й абстрактно-логічного характеру. Для оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства використані аналітичні і статистичні методи, а саме: вибіркові спостереження й групування у визначенні вибірки та груп для дослідження, метод середніх і відносних величин для визначення коефіцієнтів змін інноваційної політики, коефіцієнтний і порівняльний аналіз для визначення основних показників у вигляді коефіцієнтів та їх динаміки за період, графічний метод для наочного подання результатів досліджень, метод систематизації та узагальнення для обґрунтування результатів досліджень. Під час дослідження стану інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства використано методи експертних оцінок і контрольних опитувань. Для обґрунтування методичного інструментарію застосовувалися балансовий метод, метод експертних оцінок, економіко-

математичні і методи асоціацій і аналогій, кластерний аналіз та метод інтегрування. Оброблення даних здійснювалося з використанням сучасних інформаційних технологій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці практичного інструментарію для оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства. Результати досліджень, що становлять наукову новизну, полягають у наступному.

Удосконалено:

- методичний підхід до формування ефективної інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, що включає послідовні етапи і процедури визначення напрямів та заходів інноваційної діяльності і відрізняється від існуючих багатокроковою деталізацією кожного етапу з урахуванням особливостей функціонування цих підприємств;

- методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, яка ґрунтується на інтегральному підході, являє собою сукупність напрямів та систему показників і на відміну від існуючих дозволяє обрати ефективну інноваційну політику розвитку підприємства ресторанного господарства.

Набуло подальшого розвитку:

- визначення понять «інноваційна політика», «ефективність інноваційної політики» з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства на основі виділення принципових характеристик і врахує його основні галузеві функції;

- класифікація інновацій шляхом систематизації наявних і введення нових класифікаційних ознак, яка, на відміну від існуючих врахує функції підприємства, нові формати і напрями, нові послуги, нові організаційні рішення; класифікація видів інноваційної політики, для якої розроблено такі нові ознаки: об'єкт (напрямок) інноваційної діяльності, напрями науково-технічного прогресу, цілі інноваційної стратегії, термін, складність реалізації і рівень ефективності;

- методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності шляхом удосконалення методичного інструментарію на основі інтеграції відомих і запропонованої системи показників з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних узагальнень і прикладного інструментарію, що дає змогу підприємствам ресторанного господарства вирішувати проблеми оцінки ефективності інноваційної політики та процесу її формування в сучасних умовах господарювання.

Практична значущість розробок підтверджується результатами їх апробації на підприємствах ресторанного господарства. Результати дисертаційної роботи пройшли апробацію і були прийняті до практичного впровадження в діяльність таких підприємств ресторанного господарства м. Харкова і Харківської області: Харківське обласне об'єднання споживчих товариств (довідка № 1 от 15.01.2009); кафе «Молодіжне» (акт впровадження № 141 від 12.12.2008); комбінат громадського харчування «Кафе-Блинная», Коломацьке РСТ (довідка № 152 від 23.12.08); ПП «Терем» (акт впровадження № 4 від 17.03.2009); ТОВ «Дружба» (акт впровадження № 5 від 18.06.2009).

Теоретичні та методичні розробки використовуються у навчальному процесі Харківського державного університету харчування та торгівлі під час викладання дисциплін для підготовки спеціалістів – «Інноваційний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент» (акт про впровадження

від 17.02.2010р).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею. Теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки та рекомендації, що містяться в роботі, одержані автором самостійно на основі аналізу й узагальнення теоретичного і практичного матеріалу. Особистий внесок здобувача в працях, опублікованих у співавторстві, зазначено в списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження були подані й доповідалися на наукових конференціях професорсько-викладацького складу Харківського державного університету харчування та торгівлі в 1999-2009 рр. («Організаційно-фінансові проблеми розвитку підприємств торгівлі й харчування», 1999 р.; «Управлінські й технологічні аспекти розвитку підприємств ресторанного господарства й торгівлі», 2003 р.; «Актуальні аспекти харчових технологій і розвитку підприємств торгівлі й ресторанного господарства», 2004 р.; «Прогресивні техніка та технології харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг», 2005 р.; «Прогресивні техніка та технології харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг», 2006 р.; «Актуальні проблеми розвитку харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі», 2007 р.; «Стратегічні напрямки розвитку підприємств харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі», 2008 р.; «Прогресивна техніка та технології харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг», 2009 р.); на міжнародних науково-практичних конференціях («Актуальні аспекти формування національного продовольчого ринку України» (м. Полтава, 2003 р.); «Оптимум - 2003» (м. Харків, 2003 р.); «Методологія й практика менеджменту на порозі ХХІ сторіччя: загальнодержавні, галузеві й регіональні аспекти» (м. Полтава, 2004 р.); на Першій всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Науковий потенціал України» (м. Київ, 2005 р.); на Другій міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва» (м. Харків, 2008 р.), на міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств» (м. Харків, 2009 р.). За матеріалами конференцій написано 9 тез доповідей.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 16 наукових працях, загальним обсягом 4,25 друк. арк., з яких 6 статей – у наукових фахових виданнях, 9 тез доповідей конференцій різних рівнів та 1 статті в іншому науковому виданні. Особисто автору належить 3,84 ум. друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст дисертації викладено на 176 сторінках. Робота містить 55 таблиць, 29 рисунків (обсягом 29 сторінок), 11 додатків (обсягом 154 сторінки) і список використаних джерел, що містить 213 найменувань, розміщених на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації та наукова доцільність проведеного дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковими темами, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і методологічну базу дослідження, наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретико-методичні аспекти оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства» розглянуто економічну сутність та зміст понять «інноваційна політика», «ефективність інноваційної політики» з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства; узагальнено та систематизовано наявні класифікації інновацій та видів інноваційної політики для підприємств ресторанного господарства, визначено основні її напрями; розглянуто існуючі методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної політики; визначено напрями та систему показників оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Основою функціонування ринкової економіки за умов гострої конкурентної боротьби є інноваційна діяльність підприємств та реалізація ефективної інноваційної політики. Дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду дозволили підтримати теоретико-методичну позицію, яка полягає в необхідності пов'язувати інноваційну діяльність не тільки з упровадженням у практику підприємств радикальних, але й удосконалених змін, інновацій. Розглянувши в роботі базове поняття «інновація», уточнено його визначення для підприємства ресторанного господарства з урахуванням основних його функцій (виробництво, реалізація і організація споживання страв, кулінарних та кондитерських виробів).

Аналіз існуючих методичних підходів до цього питання виявив, що поняття «інноваційна політика» сьогодні є поширеним, але в його визначенні немає спільного розуміння фахівцями, які дискутують щодо використання та підпорядкування таких ключових понять, як «політика» і «стратегія». У визначенні інноваційної політики підприємства більш обґрунтованим є підхід, за яким інноваційна політика підприємства є складовою її інноваційної стратегії. Відповідно, під інноваційною політикою пропонується розуміти інструмент реалізації інноваційної стратегії, що може бути виражений окремими заходами, реалізація яких спрямована на досягнення цілей як самої інноваційної політики, так і стратегії зокрема. Сутність інноваційної політики підприємства ресторанного господарства розглядається як комплекс принципів і заходів, які створюють умови і спрямовані на вдосконалення основних процесів виробництва власної продукції та надання послуг підприємства для реалізації інноваційної стратегії.

У сучасних умовах особливої актуальності набувають питання класифікації інновацій і класифікації видів інноваційної політики, які сприяють ефективності прийняття управлінських рішень. Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо класифікації інновацій та інноваційної політики виявило наявність різних поглядів щодо набору класифікаційних ознак і відсутності системності в їх групуванні. Для підприємств ресторанного господарства в роботі систематизовано та додано такі класифікаційні ознаки інновацій як функції підприємства, нові формати і напрями, нові послуги, нові організаційні рішення; розроблено класифікацію видів інноваційної політики, в основу якої закладено такі ознаки: об'єкт (напрямок) інноваційної діяльності, напрями науково-технічного прогресу, цілі інноваційної політики, термін, складність реалізації і рівень ефективності (табл.1).

**Класифікація видів інноваційної політики підприємств
ресторанного господарства**

Ознаки класифікації	Види інноваційної політики
1. За метою інноваційної діяльності	Зменшення собівартості, трудомісткості, розширення асортименту, поліпшення умов праці, покращення якості продукції (послуг) та ін..
2. За напрямками науково-технічного прогресу	Сприяння здоров'ю людини та безпеці харчування, вдосконалення технологічних процесів, підвищення технічного рівня підприємств, вдосконалення продукції та послуг, розвиток системи управління виробничим процесом
3. За об'єктом (напрямом) інноваційної діяльності	Товарна, організаційно-технологічна, управлінська, технічна , комбінована
4. За терміном	Короткострокова, середньострокова, довгострокова
5. За складністю реалізації	Проста, середньої складності, складна
6. За рівнем ефективності	Високий, середній, низький, неефективні зміни

У зв'язку з існуванням різних інновацій і проблеми вибору заходів щодо їх реалізації уточнено основні напрями інноваційної політики, в основі формування яких є об'єкт інноваційної діяльності – управлінська, організаційно-технологічна, товарна, технічна і комбінована інноваційна політика.

Важливе значення для реалізації інноваційної політики має оцінка її ефективності, яку пропонується розглядати як спроможність досягнення цільових результатів від здійснення комплексу заходів на впровадження інновацій у господарську діяльність підприємств у відношенні до витрат на їх реалізацію.

Дослідивши методичні підходи щодо визначення оцінки ефективності інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, обґрунтовано методичний інструментарій на основі інтеграції відомих і запропонованої системи показників шляхом розрахунку коефіцієнтів їх зміни в порівнянні з показниками базового періоду (або традиційним варіантом). Для визначення коефіцієнта зміни індексу прибутковості інвестицій від інновацій запропоновано методичні підходи оцінки рівня їх ризику з урахуванням класифікаційних ознак інновацій підприємств ресторанного господарства. Оцінювання рівня ризику інновацій здійснюється на основі методики, яка враховує класифікаційні ознаки інновацій і визначає середній рівень їх ризику із застосуванням експертних оцінок, що сприяє розрахунку дисконтної ставки для визначення показників ефективності інноваційної діяльності підприємств. Враховуючи, що оцінка ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства має базуватися на системі показників ефективності, які формуються на підставі системного підходу за окремими напрямками інноваційної політики, визначено такі основні напрями її ефективності: ефективність технічної, організаційно-технологічної та товарної інноваційної політики. Відповідно до обґрунтованих напрямів інноваційної політики запропоновано систему показників оцінки ефективності інноваційної політики (ЕІП), що комплексно враховує основні критерії її ефективності та особливості підприємств ресторанного господарства (рис. 1).

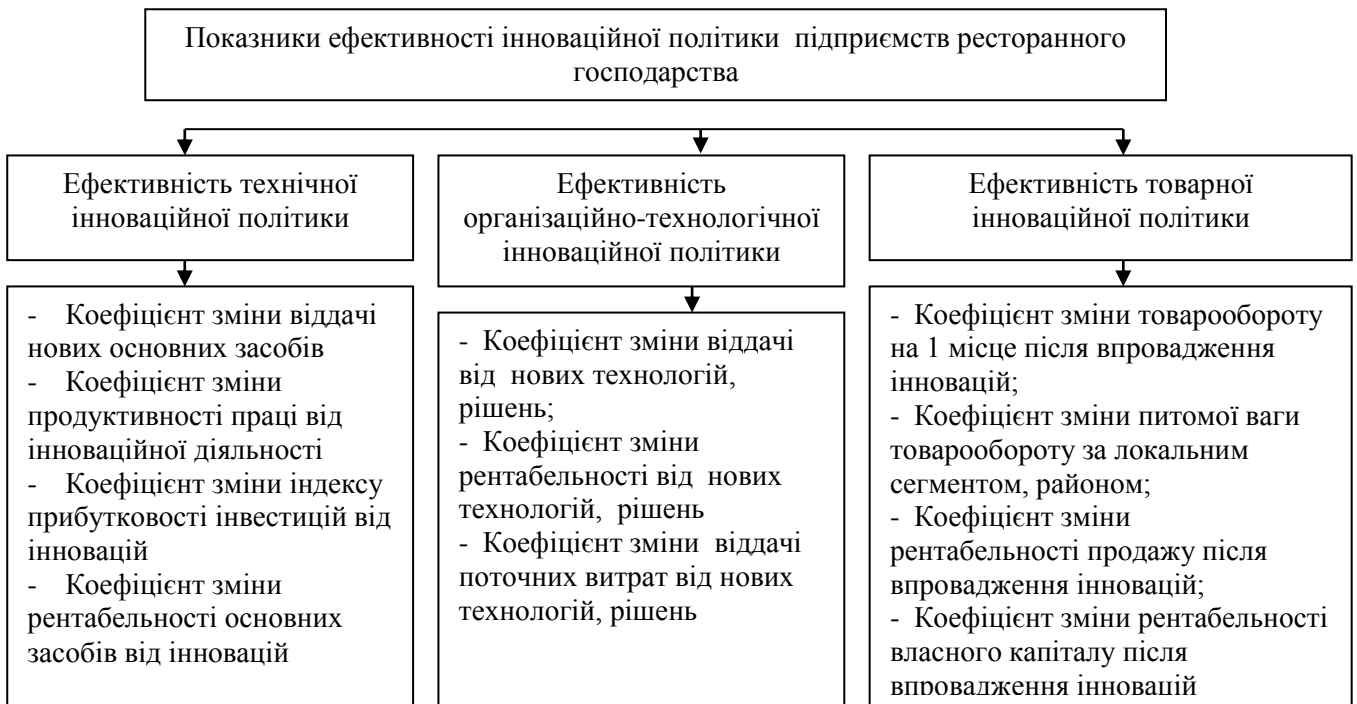

Рис. 1. Система показників оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства

Для підвищення об'єктивної оцінки ефективності інноваційної політики запропоновано коефіцієнти впливу (ваги) кожного показника в межах окремого напрямку, які визначаються методом експертних оцінок.

Враховуючи різноплановий характер змін окремих показників запропоновано розрахунок інтегрального показника оцінки ефективності інноваційної політики, який сприяє вибору заходів для вдосконалення інноваційної діяльності та допомагає визначити відповідну інноваційну політику і стратегію підприємства ресторанного господарства (ф.1, ф.2).

Інтегральний показник ефективності інноваційної політики визначається:

$$EIP = \sqrt[n]{EK_{v1} * EK_{v2} \dots EK_n} \quad (1)$$

де ЕІП – інтегральний показник ефективності інноваційної політики,

EK_v - комплексний показник ефективності інноваційної політики підприємства за окремим напрямом v ; n - кількість комплексних показників.

$$EK_v = \sum W_{ij} \times \psi \quad (2)$$

W_{ij} – значення i -го показника в j -ому підприємстві; ψ - питома вага показника за експертною оцінкою (сума оцінок за напрямками дорівнює 1).

Запропонований методичний інструментарій дозволяє системно визначати ефективність інноваційної політики підприємства ресторанного господарства та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо впровадження інновацій.

У другому розділі «Аналіз ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства» досліджено стан інноваційної діяльності; проведено оцінку ефективності інноваційної політики на підприємствах ресторанного господарства з різною кількістю місць та рівнем інноваційних змін.

З метою дослідження стану інноваційної діяльності було проаналізовано 33 підприємства ресторанного господарства м. Харкова й Харківської області, які були поділені на 6 груп (основна

ознака - кількість місць) та адаптована методика пілотного обстеження інноваційної діяльності Держкомстату України (табл. 2).

Таблиця 2 –

Результати впровадження інновацій за напрямками інноваційної політики

№ групи підприємств	Кількість підприємств	Кількість місць	Впровадження інновацій за напрямками інноваційної політики, % від кількості підприємств							
			Технічна		Організаційно-технологічна		Товарна		Управлінська	
			К-ть підприємств	%	К-ть підприємств	%	К-ть підприємств	%	К-ть підприємств	%
1	7	До 50	7	100	2	33	7	21	2	6
2	5	51-80	5	100	1	20	3	9	1	3
3	5	81-100	5	100	-	-	3	9	-	-
4	6	101-150	6	100	-	-	3	9	-	-
5	5	151-200	5	100	-	-	3	9	-	-
6	5	Понад 200	3	60	2	40	4	12	1	3
В середньому, за вибіркою, %	33		31	94	5	15	23	70	4	12

Дослідження за період з 2002 до 2009 року виявили, що удосконалення організаційно-технологічних процесів проводили 15% підприємств вибірки; удосконалення готової продукції та послуг (впровадження нових фірмових страв, розширення асортименту) здійснювали 70% підприємств вибірки, розвиток технічного рівня та оновлення основних засобів на основі модернізації і реконструкції здійснювали до 94% підприємств; розвиток системи управління та впровадження нових рішень різного характеру (нові формати, нові інформаційні рішення) проводили 12% підприємств вибірки.

Для визначення результатів впровадження інновацій названих вище заходів проведено оцінку ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства. Дослідження ефективності інноваційної політики показало, що високий рівень ефективності спостерігається на малих підприємствах ресторанного господарства з кількістю до 50 місць або на великих підприємствах з кількістю більше 200 місць, можливості яких забезпечуються мобільністю бізнесу, кращим рівнем адаптації і меншою потребою в капіталі (до 50 місць), або діяльність яких менше залежить від зовнішнього фінансування, забезпечує більшу прибутковість інвестицій від інновацій, характеризується нижчим рівнем фінансової залежності (більше 200 місць). Загалом, за вибіркою спостерігаються позитивні динамічні зрушення внаслідок активізації інноваційних процесів та покращення ефективності діяльності підприємств.

Результати оцінки ефективності за напрямом «технічна інноваційна політика» з 2002 до 2009 року показали, що більшість підприємств мають позитивні зміни за показниками цього напрямку, але спостерігається невисокий рівень комплексного показника внаслідок використання інновацій низького ступеня новизни, що змушує в подальшому звернути увагу на підвищення науково-технічного рівня підприємств. Незважаючи на можливість реалізації інноваційної політики за напрямом «організаційно-технологічна інноваційна політика» тільки за п'ятьма підприємствами (15% підприємств вибірки), аналіз ефективності за цим напрямом визначив високий рівень одержаних показників, що підтверджує думку фахівців про необхідність

використання в господарській діяльності підприємств ресторанного господарства нових організаційно-технологічних рішень високого ступеня новизни. Оцінка ефективності за напрямом «товарна інноваційна політика» виявила поступове зростання рівня комплексного показника залежно від ступеня новизни нової продукції, послуг підприємств ресторанного господарства.

Результатом оцінки ефективності інноваційної політики на основі інтегрального показника стало визначення секторів підприємств за рівнем якісної оцінки інтегрального показника ефективності інноваційної політики та їх ідентифікації до вибору окремих інновацій і заходів інноваційної політики (табл. 2).

Сектори підприємств за рівнем якісної оцінки інтегрального показника ефективності інноваційної політики одержані на основі кластерного аналізу і вимірюються у частках одиниці. Межі середнього значення сектора визначаються таким чином: нижня межа – середній рівень ЕП вибірки (0,25 ч. од.), верхня межа (0,4) – вища межа довірчого інтервалу вибірки за аналізом даних (середнє за вибіркою (0,25) з урахуванням стандартного відхилення (0,15)).

Таблиця 3 –

Характеристика секторів підприємств за рівнем якісної оцінки інтегрального показника ефективності інноваційної політики

Сектори	Межі сектора	Характеристика сектора
1 Високий рівень	$0,4 \leq EIP$;	Високий рівень показника ЕП, високий рівень ризику (напрямок ЕП = реконструкція, реновація, нове будівництво, нові послуги, нові фірмові страви, нові технології, нові формати підприємств)
2 Середній рівень	$0,25 \leq EIP < 0,4$	Середній рівень показника, середня ефективність і середній рівень ризику (напрямок ЕП = реконструкція, розширення асортименту, удосконалення технології, нові управлінські рішення)
3 Низький рівень	$0 \leq EIP < 0,25$	Низький рівень ЕП, низький ризик (напрямок ЕП = модернізація, розширення асортименту, нові додаткові послуги)
4 Неефективні зміни	$EIP < 0$	Неефективні інноваційні зміни, невеликі рацпропозиції, введення будь-яких інновацій вищого порядку за великих інвестицій, які не притаманні цьому підприємству

Відповідно до запропонованих секторів підприємств за рівнем якісної оцінки інтегрального показника ефективності інноваційної політики, лідерами вибірки є підприємства з високим рівнем ЕП (12% підприємств вибірки), які проводили модернізацію і реконструкцію основних засобів з використанням нових управлінських рішень, розширювали асортимент та вводили нові фірмові страви (підприємства Коломацького комбінату харчування; Первомайський РСС, кафе “Вогник”, Кегичівське РСТ, кафе-бар “Сузір'я”). На другому місці підприємства з середнім рівнем ефективності інноваційної політики – 36% підприємств, з низьким рівнем ЕП – 52% підприємств.

Проведення досліджень щодо оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства свідчить про практичну цінність та актуальність даного питання на підприємствах ресторанного господарства, сприяє можливості визначення рівня інтенсивності інноваційних змін, вибору альтернативних варіантів інновацій і напрямів реалізації інноваційної політики підприємства.

У третьому розділі «Напрями підвищення ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства» обґрунтовано методичний підхід до формування

ефективної інноваційної політики і розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

На основі проведених теоретичних і практичних досліджень виявлено, що підприємства ресторанного господарства намагаються проводити інноваційні заходи, але для їх ефективної реалізації немає чітких алгоритмів і рекомендацій, тому обґрунтовано методичний підхід формування ефективної інноваційної політики і запропоновано технологію, що характеризує процес здійснення заходів для підготовки, розроблення, прийняття та реалізації управлінського рішення, що сприяє досягненню цілей інноваційної політики підприємства.

Технологія формування ефективної інноваційної політики складається з таких блоків: підготовчий етап (створення інформаційної бази, визначення цілей інноваційної політики підприємств ресторанного господарства; попередня оцінка ефективності інноваційної політики, визначення «вузьких місць» та факторного впливу на здійснення інноваційної політики); основний етап (розроблення та оцінка альтернативних варіантів інноваційної політики; оцінка інвестиційних можливостей підприємства, реалізація інноваційної політики) та заключний етап (моніторинг інноваційної політики, заключна оцінка ефективності інноваційної політики, здійснення корегувальних заходів) (рис. 2).

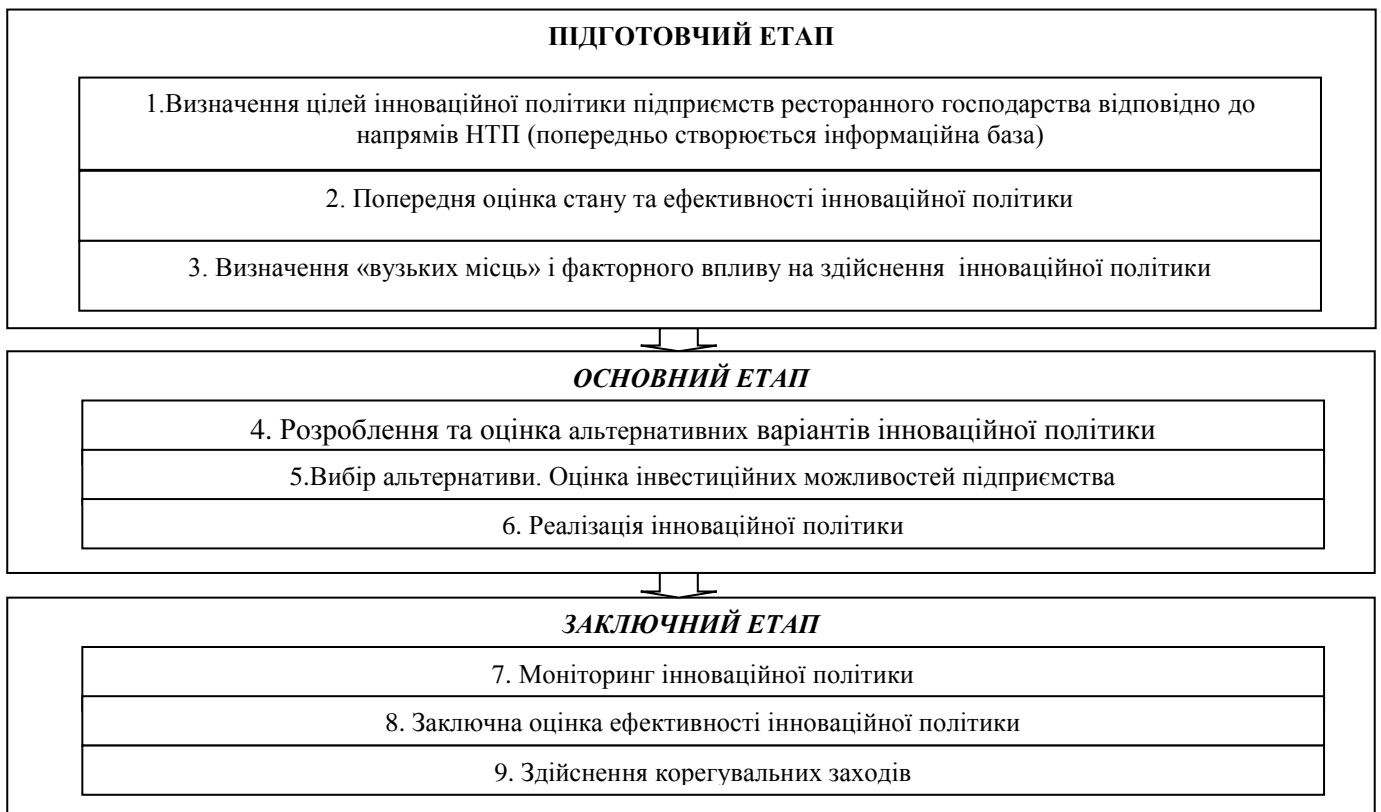

Рис. 2. Технологія формування ефективної інноваційної політики підприємств ресторанного господарства

Запропонований методичний підхід формування ефективної інноваційної політики апробовано на підприємствах ресторанного господарства досліджуваної сукупності. У результаті апробації виявлено, що 52% підприємств потребує підвищення ефективності інноваційної політики з метою покращення їх конкурентної позиції, тому запропоновано механізм реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Враховуючи результати дослідження, пропонується створення експертних комісій з інноваційного розвитку на базі об'єднань підприємств ресторанного господарства (Спілка підприємців Харківської області, Харківська обласна молодіжна організація «Союз молодих підприємців», Харківське об'єднання підприємців торгівлі та громадського харчування «Торгова єдність», Барменська асоціація, господарська асоціація з побутового обслуговування населення «Харківоблсервіс»), які сприятимуть вирішенню окремих питань статистичного обліку, оцінці інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства, сертифікації послуг тощо. Для підприємств ресторанного господарства споживчої кооперації м. Харкова і Харківської області рекомендовано створення венчурного фонду на базі Облспоживспілки, який надаватиме фізичним та юридичним особам кредитну та фінансову підтримку з метою активізації інноваційної діяльності підприємств.

На основі проведених теоретичних і практичних досліджень виявлено, що існуючі підходи до оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства стосуються лише окремих її аспектів, зокрема ефективності інновацій, що враховує найчастіше тільки науково-технологічну складову інноваційної політики. Разом з цим, необхідно мати на увазі, що індивідуальність інноваційної політики підприємств ресторанного господарства визначає різні параметри від місця та часу виникнення інновації до техніко-економічних умов її впровадження. Для упорядкованості цих процесів, їх систематизації та оцінки впливу різних показників пропонується комплексна оцінка ефективності інноваційної політики, яка найповніше і найточніше сприяє визначенню і моделюванню процесів управління на підприємстві, механізмів реалізації прийняття управлінських рішень щодо інноваційної діяльності (рис. 3).

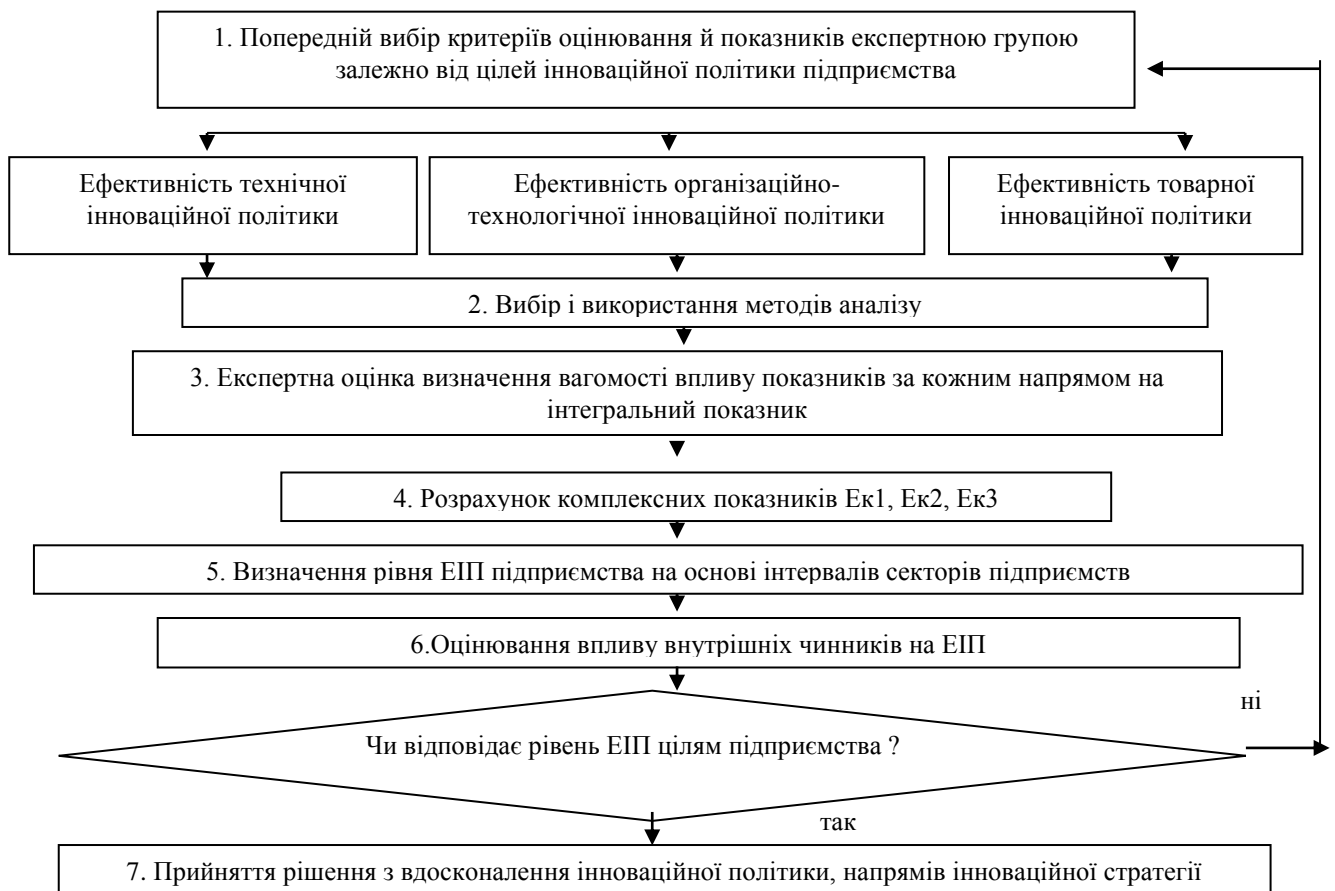

Рис. 3. Алгоритм комплексної оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства

Враховуючи необхідність використання різних напрямів та показників у системі оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства визначено вагомість кожного з показників у межах окремого напрямку із застосуванням експертних оцінок. Ступінь узгодженості думок експертів перевірена за допомогою коефіцієнта конкордації. Відповідно до розробленої комплексної оцінки пропонується матриця вибору інноваційної стратегії і напрямів інноваційної політики (табл. 4).

Таблиця 4 –

Матриця вибору інноваційної стратегії та напрямів інноваційної політики залежно від рівня ефективності інноваційної політики

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ				
	Захисна «Собака»	Стратегія стабільності, імітаційна «Змія»	Міцна, конкурентоспроможна «Тигр»	Наступальна «Дракон»	
Організаційно- технологічна	Нові організаційні рішення або їх удосконалення без зміни технології	Удосконалення технологічних процесів	Удосконалення або використання нових організаційно- технологічних процесів	Нові формати підприємств ресторанного господарства	
Товарна	Розширення асортименту	Удосконалення якості продукції, послуг	Випуск нової продукції, нові фірмові страви		
Технічна	Модернізація основних засобів	Тех. переоз- броєння	Рекон- струкція	Введення нових основних засобів	Розширення на новій основі
РІВНІ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ (ЕІП)	Низький рівень (3 <u>II</u> сектор) $0 \leq EIP < 0,25$	Середній рівень (2 <u>II</u> сектор) $0,25 \leq EIP < 0,4$	Високий рівень (1 <u>II</u> сектор) $0,4 \leq EIP$;		

У дисертаційній роботі на прикладі окремих підприємств ресторанного господарства проведено економічну оцінку напрямів підвищення ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, результати якої визначили, що роздрібний товарооборот на великих підприємствах з кількістю від 200 місць (Коломацький комбінат громадського харчування) зростає на 15,3%, продуктивність праці підвищиться на 44,3%, товарооборот на 1 місце збільшиться на 5,6%, рентабельність продажу на 50,8%. На малих підприємствах до 50 місць (наприклад, кафе «Молодіжне») очікується підвищення роздрібно-товарообороту підприємства на 26%, продуктивності праці на 28,2%, товарообороту на 1 місце на 11,5%, рентабельності продажу на 35%.

Одержані результати дозволяють стверджувати, що застосування запропонованого методичного інструментарію є необхідною та об'єктивною основою формування ефективної інноваційної політики, вибору її напрямів та механізму реалізації.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування і вирішення актуального науково-практичного завдання з оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, спрямованого на підвищення їх конкурентоспроможності, досягнення позитивних соціально-економічних наслідків від інноваційної діяльності. Основні наукові та практичні результати полягають у наступному:

1. Узагальнення теоретичних положень дозволило обґрунтувати економічну сутність понять «інноваційна політика», «ефективність інноваційної політики» з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства в сучасних економічних умовах. Під час дослідження виявлено, що поняття «інноваційна політика» слід розглядати на основі базового поняття «інновація». Економічна сутність поняття «інновація» для підприємства ресторанного господарства розглядається як результат інтелектуальної діяльності (продукція, послуга, технологія, техніка, рішення), що вперше створюється (або удосконалюється) та (або) використовується в практичній діяльності окремих суб'єктів господарювання під час виробництва власної продукції та надання послуг, задовольняє попит споживачів і дає очікуваний результат. Виходячи з означеного, поняття «інноваційна політика» на рівні підприємства ресторанного господарства, слід розглядати як комплекс принципів і заходів, що створюють умови і спрямовані на вдосконалення основних процесів виробництва власної продукції та надання послуг підприємством під час реалізації інноваційної стратегії. Спираючись на стратегічні цільові орієнтири ефективності інноваційної політики (ефективність технічної, організаційно-технологічної та товарної інноваційної політики), запропоновано її визначення як спроможність досягнення цільових результатів від здійснення комплексу заходів, направлених на впровадження інновацій у господарську діяльність підприємств у відношенні до витрат на їх реалізацію.

2. У результаті систематизації інновацій і відповідно до потреб формування ефективної інноваційної політики наявні класифікації доповнено такими класифікаційними ознаками: функції підприємства, нові формати і напрями, нові послуги, нові організаційні рішення, що сприяє створенню інформаційної бази інновацій та визначенню рівня ризику в оцінці ефективності інноваційної політики. Уточнено напрями інноваційної політики (управлінська, організаційно-технологічна, товарна, технічна і комбінована) та розроблено класифікацію її видів, в основу якої закладено такі ознаки: об'єкт (напряма) інноваційної діяльності, напрями науково-технічного прогресу, цілі інноваційної стратегії, термін, складність реалізації і рівень ефективності, що дозволяє більш системно і комплексно підійти до розв'язання питання вибору інноваційної політики.

3. Узагальнивши існуючі методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності, удосконалено методичний інструментарій на основі інтеграції відомих і запропонованої системи показників з урахуванням особливостей функціонування підприємств ресторанного господарства шляхом розрахунку коефіцієнтів їх зміни в порівнянні з показниками базового періоду (або традиційного варіанту). Для визначення коефіцієнта зміни індексу прибутковості інвестицій від інновацій розроблено методичні підходи оцінки рівня їх ризику на основі запропонованих класифікаційних ознак інновацій підприємств ресторанного господарства.

4. Для ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств ресторанного господарства обґрунтовано доцільність використання розробленої системи оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, що являє собою сукупність таких напрямів ефективності: ефективність технічної, організаційно-технологічної та товарної

інноваційної політики, кожен з яких складається з низки конкретних показників, діагностика яких дозволяє комплексно розглянути основні фактори впливу на ефективність інноваційної політики підприємств.

5. Проаналізувавши стан інноваційної діяльності й ефективність реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, виявлено позитивну динаміку основних показників ефективності інноваційної політики. На основі адаптованої методики пілотного обстеження інноваційної діяльності і запропонованої системи показників ефективності інноваційної політики встановлено, що більшість підприємств вибірки проводили розвиток технічного рівня та оновлення основних засобів на основі модернізації, розширювали асортимент продукції і послуг і, головним чином, здійснювали інноваційну політику низького рівня ефективності за всіма її напрямками, що викликає необхідність розроблення методичного інструментарію для вибору ефективних стратегій в інноваційній діяльності підприємств ресторанного господарства.

6. З метою реалізації інноваційної політики в роботі обґрунтовано методичний підхід формування ефективної інноваційної політики підприємства ресторанного господарства, що являє собою сукупність трьох взаємопов'язаних етапів, а саме: підготовчого, основного та заключного, кожен з яких включає декілька стадій. У межах кожного блоку запропоновано заходи, які враховують особливості функціонування підприємств ресторанного господарства.

7. Спираючись на принципи системності, розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики, відповідно до якого надано пропозиції щодо визначення інтегрального показника, що сприятиме ідентифікації рівня ефективності і прийняттю управлінських рішень з вибору ефективної інноваційної політики розвитку підприємства ресторанного господарства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Яцун Л. Н., Борисова О. В. Исследование современных тенденций развития инноваций на предприятиях питания/ Л. Н. Яцун, О. В. Борисова // Вісник Міжнародного Слов'янського Університету. – Харків: МСУ. – 1999 – 2003. – т. 6. - №1. – С. 10-12. (Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні та визначенні сучасних тенденцій розвитку інновацій підприємств ресторанного господарства).

2. Борисова О. В. Методологічні підходи до управління технічними інноваціями на підприємствах харчування/ О. В. Борисова // Регіональні перспективи. – Полтава: ПУСКУ. – 2004. – №№ 3-5 (40-42). – С. 156-158.

3. Борисова О. В. Вплив інноваційної діяльності підприємств на розвиток економіки України / О. В. Борисова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2006. – Випуск 212. – Том 2. – С. 568-572.

4. Борисова О. В. Показники ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства / О. В. Борисова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. праць. – Харків: ХДУХТ. – 2009. – С. 72-77.

5. Борисова О. В. Технологія формування ефективної інноваційної політики підприємств ресторанного господарства / О. В. Борисова // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2009. – Випуск 255. –Том 4. – С.829-835.

6. Борисова О. В. Інноваційна політика у ресторанному господарстві: тенденції розвитку, напрями та оцінка ефективності / О. В. Борисова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. праць. – Харків: ХДУХТ. – 2010. – Вип. 1 (11). – С. 607-614.

Статті в інших виданнях:

7. Яцун Л. М., Борисова О. В. Етапи життєвого циклу інновацій підприємств харчування / Л. М. Яцун, О. В. Борисова // Вісник Донецького державного університету економіки і торгівлі. – Донецьк: ДДУЕТ. – 1999. – №1. – С. 79-85. (Особистий внесок здобувача полягає у визначенні етапів життєвого циклу інновацій для підприємств ресторанного господарства).

Тези доповідей:

8. Борисова О. В. Шляхи удосконалення статистичної звітності для аналізу інноваційної діяльності підприємств харчування / О. В. Борисова : труды междунар. наук.-прак. конф. «Оптимум – 2003» [Исследование и оптимизация экономических процессов Оптимум -2003] (Харьков, 11-12 декабря 2003г.). – Харьков: ХНТУ «ХП», 2003 – Ч. 1. – С.185-186.

9. Борисова О. В. Оцінка ризику інноваційного проекту на підприємствах громадського харчування / О. В. Борисова : Матеріали 1 всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції [Науковий потенціал України] (Київ, 1-5 березня 2005р.). – Київ: Меганом, 2005. – Ч. 1. – С.19-21.

10. Борисова О. В. Проблеми інноваційної діяльності в підприємствах ресторанного господарства / О. В. Борисова : зб. тез доповідей 9 Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених [Технологія – 2006] (Сєверодонецьк, 13-14 квітня 2006р.). – Сєродонецьк: СТІ СНУ ім. В. Даля, 2006. – Ч.4. – С. 105.

11. Борисова О. В. Сучасні форми фінансування та реалізації інноваційної політики підприємств України / О. В. Борисова : Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених [Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи] (Харків 19-20 квітня 2007р.). – Харків: ХНТУСГ, 2007. – С.157-158.

12. Борисова О. В. Механізм реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства / О. В. Борисова : V міжнар. наук.-прак. конф. [Соціально-економічні реформи у контексті інвестиційного вибору України: зб. наук. праць] (Дніпропетровськ, 15-16 травня 2008р.). – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – Том 3. – С. 8-12.

13. Борисова О. В. Дослідження сучасного стану та тенденції розвитку інноваційної діяльності на підприємствах ресторанного господарства м. Харкова та Харківської області / О. В. Борисова : Збірник матеріалів Другої міжнар. наук.-прак. конф. [Проблеми і перспективи розвитку підприємництва] (Харків, 19 грудня 2008р.). – Харків: ХНАДУ, 2008. – С.95-96.

14. Яцун Л. М., Борисова О. В. Інноваційна політика на підприємствах ресторанного господарства / Л. М. Яцун, О. В. Борисова : Міжнар. наук. - прак. конф., присвячена 70-річчю з дня народження д-ра техн. наук, професора, члена-кореспондента ВАСГНІЛ Беляєва М. І. [Стратегічні напрями розвитку підприємств харчових виробництв, ресторанного господарства і торгівлі] (Харків, 19 листопада 2008 р.). – Харків : ХДУХТ, 2008.– Ч. 2. – С. 265–266. (Особистий внесок здобувача полягає у визначенні видів інноваційної політики та обґрунтуванні її впливу на діяльність підприємств ресторанного господарства).

15. Борисова О. В. Особливості реалізації інноваційної політики підприємств ресторанного господарства. / О. В. Борисова : Матеріали міжнар. наук.-прак. конф. [Сучасні проблеми ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств] (Харків, 4-5 березня 2009р.). – Харків: ХДТУБА, 2009. – Ч.3. – С.35-36.

16. Борисова О. В. Інновації ресторанного господарства як фактор стратегічного розвитку туризму / О. В. Борисова : міжнар. наук.-прак. конф. [Ресторанне господарство в стратегіях розвитку туризму] (Харків, 15 жовтня 2009р.). – Харків : ХДУХТ, 2009. – С. 16-17.

АНОТАЦІЯ

Борисова О.В. Оцінка ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), Харківський державний університет харчування та торгівлі, Харків, 2011.

У дисертації обґрунтовано теоретико-методичні засади, розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики та запропоновано методичний підхід до формування ефективної інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

У дисертаційній роботі уточнено економічну сутність понять «інноваційна політика», «ефективність інноваційної політики» з урахуванням їх особливостей на підприємствах ресторанного господарства; розроблено класифікацію видів інноваційної політики, узагальнено та систематизовано класифікацію інновацій; обґрунтовано систему показників та розроблено методичний інструментарій комплексної оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства; запропоновано методичний підхід до формування ефективної інноваційної політики, що характеризує процес здійснення заходів для підготовки, розроблення, прийняття та реалізації управлінського рішення, що сприяє досягненню цілей інноваційної політики підприємства. Ключові слова: інновація, інноваційна політика, ефективність інноваційної політики, підприємства ресторанного господарства.

АННОТАЦИЯ

Борисова О.В. Оценка эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности), Харьковский государственный университет питания и торговли, Харьков, 2011.

В диссертации определены теоретико-методические положения, разработан методический инструментальный оценки эффективности и методический подход по формированию эффективной инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства.

В первом разделе «Теоретические аспекты оценки эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства» рассмотрена экономическая сущность и содержание понятий «инновационная политика», «эффективность инновационной политики» с учетом особенностей предприятий ресторанного хозяйства; обобщены и систематизированы существующие классификации инноваций и инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства, определены основные направления инновационной политики; рассмотрены существующие методические подходы к оценке эффективности инновационной политики; определены направления и система показателей оценки эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства;

Во втором разделе «Анализ эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства» исследована инновационная деятельность на предприятиях ресторанного хозяйства; проведена оценка эффективности инновационной политики на основе предложенной системы показателей в предприятиях ресторанного хозяйства разных типов с определенным количеством мест и уровнем инновационных изменений.

В третьем разделе «Направления повышения эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства» разработан методический инструментальный комплексной оценки эффективности инновационной политики; обоснован методический подход по формированию эффективной инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства. На основе методического инструментария комплексной оценки эффективности инновационной политики предлагается определение интегрального показателя, который способствует выбору эффективной инновационной политики развития предприятия.

Ключевые слова: инновация, инновационная политика, эффективность инновационной политики, предприятия ресторанного хозяйства.

ANNOTATION

Borisova O.V. Estimation of efficiency of innovative policy of enterprises of restaurant economy is Manuscript.

The Thesis on reception of the scientific degree of economic science candidate on speciality 08.00.04 – economics and management of enterprises (on type of economic activity), the Kharkov State University of Food Technology and Trade, Kharkov, 2011.

In dissertation work are determined theorist-methodical positions is designed methodical toolbox of the estimation to efficiency and methodical approach on shaping efficient of innovative policy enterprise of restaurant economy

In dissertation work is theoretical are certain and is economic essence notion «innovative policy», «efficiency innovative policy» with determination of their particularities on enterprises of restaurant economy; the designed classification of innovative polices, generalized and is systematized the classification of innovation; the motivated system of the factors and is designed methods of the complex estimation to efficiency innovative policy enterprises of restaurant economy; it is offered methodical toolbox to technologies of the shaping efficient innovative policy enterprises of restaurant economy, directed on choice and realization of innovative polices enterprises depending on criterion conditions of the integral factor to efficiency of innovative policy.

The Keywords: innovation, innovation policy, efficiency innovation policy, enterprises of restaurant economy.

Свідоцтво про внесення суб'єктів видавничої справи
до Державного реєстру видавців виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 2319 від 19.10.2005 р.

Відповідальний за випуск – Яцун Л.М.

Підп. до друку 3.02.2011 р. Формат 60×84 1/16. Папір офсет. Друк офс.
Обл.-вид. арк. 1,0. Ум. друк. арк. 1,1. Тираж 100 прим. Зам.№ 52

Харківський державний університет харчування та торгівлі
61051 м. Харків, вул. Клочківська, 333

ДОД ХДУХТ, Харків-51, вул. Клочківська, 333